

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๘ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๔๕๑/๒๕๖๒

เรื่อง สิทธิชุมชน กรณีคัดค้านการขยายสัมปทานเหมืองแร่ทองคำ จังหวัดพิษณุโลก

ผู้ร้อง

ที่ ๑

ที่ ๒

ที่ ๓

ผู้ถูกร้อง กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องทั้งสามได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ชุดที่ ๒) ตามคำร้องที่ ๘๔/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๗ กล่าวอ้างว่า ผู้ร้องทั้งสามและราษฎรซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้รับผลกระทบจากการที่บริษัท [REDACTED] และบริษัท [REDACTED] ได้รับอนุญาต [REDACTED] เพื่อสำรวจแร่ทองคำและเงินในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง รอบที่ ๒ จากผู้ถูกร้องเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๕ โดยบริษัท [REDACTED] ได้ขยายโรงงานประกอบโลหกรรมจากกำลังการผลิต [REDACTED] และเนื่องจากวัตถุพิษที่อยู่ในจังหวัดพิจิตร และจังหวัดเพชรบูรณ์กำลังจะหมดไป บริษัทจึงเปลี่ยนเป้าหมายไปยังพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอสัมปทานแร่ทองคำและเงินในพื้นที่ดังกล่าวต่อไป ในการนี้ ผู้ร้องทั้งสามและราษฎรในพื้นที่ได้ประชุมร่วมกัน ที่ประชุมมีมติไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการอนุญาตการสัมปทานและขอคัดค้านการทำเหมืองแร่ทองคำและเงินในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้วยเหตุผลว่าพื้นที่ดังกล่าวมีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งดิน น้ำ ป่า และภูเขา มีความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งเป็นแหล่งต้นน้ำที่หล่อเลี้ยงประชาชนในพื้นที่ จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การพิจารณาคำร้องเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ชุดที่ ๒) พิจารณาจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่า พฤติการณ์ตามที่ผู้ร้องทั้งสามกล่าวอ้างเป็นกรณีเกี่ยวกับสิทธิชุมชน ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕

๓. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ชุดที่ ๒) ได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านสิทธิชุมชนดำเนินการตรวจสอบ ต่อมาคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ชุดที่ ๒) พ้นจากตำแหน่งตามวาระ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ชุดที่ ๓) จึงมอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากรดำเนินการตรวจสอบตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ต่อมาคณะอนุกรรมการด้านสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากรสิ้นสุดวาระลงในวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐ อันเป็นวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับ ตามคำสั่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ ๒๖/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปตามหน้าที่และอำนาจที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยพิจารณาประกอบการชี้แจงและพยานหลักฐาน ดังต่อไปนี้

๑) สำเนาหนังสือคณะกรรมการกถำกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๑ (ฝ่ายเศรษฐกิจ) ที่ นร ๐๕๐๖ (คกก.๑)/ว(ล) ๖๓๐ ลงวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒) หนังสือสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพิษณุโลก ที่ พล ๐๐๓๓(๒)/๔๘๕ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๗ ถึงประธานอนุกรรมการด้านสิทธิชุมชน

๓) หนังสือผู้ถูกร้อง ที่ อก ๐๕๑๔/๓๒๘๓ ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ถึงประธานอนุกรรมการด้านสิทธิชุมชน

๔) หนังสือให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมของผู้ร้องที่ ๑ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๗ ถึงคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๔. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้อง ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง ฝ่ายผู้ถูกร้อง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบทบัญญัติของกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังในเบื้องต้นได้ว่า บริษัท ████████ ได้ยื่นคำขออาชญาบัตร ████████ เพื่อสำรวจแร่ทองคำในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน ████████ แปลง ต่อสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งรับจดทะเบียนเป็นคำขอที่ ████████ และที่ ████████ รวม ████████ แปลง เนื้อที่รวม ████████ ไร่ และส่งเรื่องให้ผู้ถูกร้องพิจารณา แต่ผู้ถูกร้องยังไม่ได้พิจารณาอนุญาตออก

/อาชญาบัตร...

อาชญาบัตร ██████ สํารวจแร่ทองคำให้แก่บริษัท ██████ แต่อย่างไร เนื่องจากคณะรัฐมนตรี มีมติเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ (สศช.) ศึกษาและเสนอแนะนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ โดยระหว่างศึกษา ให้ชะลอการออกอาชญาบัตร ██████ สํารวจแร่ทองคำไว้ก่อน ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๒ รับทราบรายงานการศึกษาเรื่องนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ และให้ กระทรวงอุตสาหกรรมรับรายงานดังกล่าวไปพิจารณา กระทรวงอุตสาหกรรมยังไม่ได้มีการอนุญาต อาชญาบัตร ██████ สํารวจแร่ทองคำให้แก่ผู้ประกอบการรายใดตั้งแต่วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ เป็นต้นมา และปัจจุบันกระทรวงอุตสาหกรรมอยู่ระหว่างการจัดทำนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ^๑ เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ ทำให้ในพื้นที่บริเวณอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จึงยังไม่มีผู้ได้รับประทานบัตรหรืออาชญาบัตร ██████ เพื่อสำรวจแร่ทองคำแต่อย่างใด จนกว่าจะมีนโยบาย การสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำที่ผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ การสำรวจแร่มีได้เป็น โครงการหรือกิจการที่จะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามประกาศกระทรวง ทศพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้อง จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการ จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ กรณีมีปัญหาที่ต้อง พิจารณาว่า ผู้ถูกร้องได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้องทั้งสาม และราษฎรซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จากกรณีของบริษัท ██████ ยื่นคำขออาชญาบัตร ██████ เพื่อสำรวจแร่ทองคำในพื้นที่ดังกล่าวหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและ ยั่งยืน^๒ และรัฐต้องให้ความสำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการรับฟังความคิดเห็นของ /ประชาชน...

^๑ หนังสือกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ที่ ออก ๐๕๑๔/๓๒๘๓ ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗ เรื่อง คำขออาชญาบัตร ██████ ที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก กล่าวถึง “การสำรวจแร่” ว่า เป็นการตรวจดูลักษณะทาง ธรณีวิทยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาแร่ในพื้นที่เป้าหมายซึ่งจะมีการเจาะหรือขุดสำรวจในพื้นที่เพียงเล็กน้อย และจะต้อง กลับฝังให้เรียบร้อยเมื่อเสร็จสิ้นการสำรวจ โดยผู้รับอาชญาบัตรจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของพื้นที่ก่อนเข้าทำการสำรวจ

^๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทาง ชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

ฯลฯ

ฯลฯ

สิทธิของบุคคลและชุมชนตามวรรคหนึ่ง หมายความว่ารวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย

ประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปประกอบการพิจารณาดำเนินการ^๓ กรณีตามคำร้องเป็นกรณีและผู้ร้องทั้งสามและราษฎรซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ไม่เห็นด้วยกับการขออนุญาตสัมปทานและการทำเหมืองแร่ของบริษัท ████████ ในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ ผู้ถูกร้องในฐานะหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจในการพิจารณาอนุญาตเรื่องดังกล่าวจึงต้องใช้ความระมัดระวังในการพิจารณาโดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งต้องให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของผู้ร้องทั้งสาม และราษฎรซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวด้วย แต่เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า บริษัท ████████ เพียงแต่ ยื่นคำขออาชญาบัตร ████████ เพื่อสำรวจแร่ทองคำในพื้นที่ดังกล่าวเท่านั้น ผู้ถูกร้องและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องยังมิได้มีการพิจารณาอนุญาตอาชญาบัตร ████████ เพื่อสำรวจแร่ทองคำให้แก่บริษัท เนื่องจาก กระทรวงอุตสาหกรรมจะต้องจัดทำนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำให้รองรับการพัฒนาที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับสิทธิชุมชน เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบก่อนด้วย อีกทั้งบริษัท ████████ ยังมิได้มีการยื่นคำขอประทานบัตรเพื่อทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่ดังกล่าวต่อผู้ถูกร้องแต่อย่างใด ในชั้นนี้จึงยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรยุติเรื่อง

แต่อย่างไรก็ตาม หากมีข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่ามีการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับการสำรวจหรือ การทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่ดังกล่าวที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนและชุมชนหรือการมีส่วนร่วมของบุคคลและชุมชน รวมทั้งผลกระทบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิชุมชน ผู้ที่อาจได้รับผลกระทบหรือ ผู้มีส่วนได้เสียอื่นก็สามารถยื่นเรื่องร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อให้ดำเนินการ ตรวจสอบตามหน้าที่และอำนาจต่อไปได้

/๕. มติ...

^๓ มาตรา ๕๘ การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชน หรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของ ประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมา ประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการ หรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง

ในการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและไม่ชักช้า

๕. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒๘/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๒ จึงมีมติให้ยุติเรื่อง

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายวัส ติงสมิตร

นางฉัตรสุดา จันทร์ดียิ่ง

นางประกายรัตน์ ต้นธีรวงศ์

นายสมณ့် พรหมรส

นางสาวอารีวรรณ จตุทอง

นางภิรมย์ ศรีประเสริฐ

นายสุวัฒน์ เทพอารักษ์

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ